

Til: Departementet for Natur og Miljø (pan@nanoq.gl)
Cc: Martin Schiøtz (MASC@nanoq.gl)
Fra: oza@iname.com (oza@iname.com)
Titel: NGO Fuglegruppe Timmaq's høringsvar til rapporten "Undersøgelse af lammedødeligheden i Sydgrønland 2025"
Sendt: 10/19/2025 5:29 PM
Bilag: Nattoralik_bilag_3_oprindelig_Faktaboks_31-JUL-25.pdf; Nattoralik - Bilag_1_Faktaboks_Havoern_Groenland_revideret.pdf; Nattoralik - Bilag_2_Udtalelser_Alv_Ottar_Folkestad_fra_e-mailkorrespondance_pdf.pdf;

Til Departementet for Natur og Miljø,

gensendt - nu med korrekt link til Johan Fr. Willgohs

hermed fremsendes vort høringsvar til rapporten "*Undersøgelse af lammedødeligheden i Sydgrønland 2025*".

Høringsvaret vedrører den i rapporten anvendte **faktaboks og beskrivelsen af havørnens adfærd og fødevalg**, hvor vi på baggrund af dokumenteret biologisk viden og erfaring fra mere end 50 års feltarbejde ønsker at bidrage til et fagligt korrekt og balanceret grundlag.

Vi henviser særligt til:

- den **oprindelige faktaboks om Nattoralik – den grønlandske havørn - Bilag 3**, som er videnskabeligt veldokumenteret (Wille & Kampp, 1983; DOFT 1979–1997),
- den **reviderede faktaboks (Bilag 1)**, som gengiver et neutralt og ajourført resumé - hvor den faktabok der står i selve rapporten bør tilrettes, nu hvor den oprindelige faktaboks om Nattoralik - Bilag 3, er blevet udelukket fra at blive påsat i selve raporten.
- samt **udtalelserne fra havørneforskere Alv Ottar Folkestad (Bilag 2)**, der bygger på mere end 70 års systematisk dokumentation i Norge, uden ét eneste verificeret tilfælde af havørneangreb på lam, får eller rendyr.

Vi håber, at vort høringsvarmateriale kan bidrage konstruktivt til det videre arbejde med rapportens endelige version, så formidlingen af havørnens rolle i Grønlands økosystem forbliver videnskabeligt korrekt og afbalanceret.

Yderligere bemærkning:
rapportens egen hovedtekst understreger, at det "endnu ikke har været muligt at dokumentere denne ændrede adfærd" (s. 5).
At skrive i faktaboksen, at der findes "lignende observationer ... fra Norge", uden kilde og samtidig slå fast, at dokumentation mangler, skaber en logisk skævhed og kan læses som en legitimering af flokjagt, som rapporten netop ikke dokumenterer.

I datadelen tilskrives ca. 13 % af de tabte lam havørne i 2022–2023, men fåreholderne beskriver det som "meget vanskeligt" at identificere dødsårsager, og ingen angiver at være sikre, når et lam går tabt.
Det kalder på forskningsmæssig forsigtighed i faktaboksens formuleringer.

Dertil kan nævnes, at de to store Norske havørneforskere Jo er - som allerede nævnt Alv Ottar Folkestadt, samt Johan Fr. Willgohs - https://url41.mailanyone.net/scanner?m=1vAY9Y-00000007Jv-40vJ&d=4%7Cmail%2F90%2F1760898000%2F1vAY9Y-000000007Jv-40vJ%7Cin41n%7C57e1b682%7C15246422%7C12695312%7C68F52DF89BC8C8681BE10A1161A2EB46&o=%2Fphtw%3A%2Fwtsliw.edfbrh%2F.Nlnnooirid%2F2de%2Fbl0%2F01%2F4%2F290v359rhoa2%2Fign_ebeto_fdp.ryd&s=9VprpKOZewH4z1dRmd33o5NnQao

Yderligere vil vi nævne, at havørneforsker Björn Helander fra Sverige, der har fulgt den svenske havørn igennem 60 år, faktisk har udtalt at der ikke er nogen dokumenterede tilfælde, hvor en havørn har taget et levende lam.

Med venlig hilsen

Ole Zeeb
aktuel talsmand for NGO Fuglegruppen Timmaq
oza@iname.com

Ekstrakt af vigtige udtalelser fra Alv Ottar Folkestad, ornitolog og havørneforsker (Norge)

Baggrund:
Alv Ottar Folkestad har forsket i havørn i mere end 50 år og har selv deltaget i det norske overvågnings- og erstatningssystem for husdyr, hvor dødsårsager dokumenteres ved mistanke om fredet rovvildt (bjørn, ulv, jerv, gaupe, kongeørn, havørn). Han har desuden været fåreavler og mangeårigt medlem af den norske landsorganisation for fjelfår.

1. Ingen dokumenteret skadeforvoldelse fra havørn på får eller lam i Norge

- Siden 1987 har Norge haft et nationalt registreringssystem (Statens Naturoppsyn, rovbase.no) med undersøgelse af døde dyr på sommergræs.
- I perioden **1987–2022** er **91.863** tilfælde klassificeret som "dræbt af fredet rovvildt". Fordelingen er:
 - **0 tilfælde tilskrevet havørn**
 - Til sammenligning: 11.710 kongeørn, 25.678 jerv, 21.319 gaupe, 19.264 bjørn, 8.710 ulv, 5.182 ukendt fredet rovvildt.
- For perioden **2011–2019** findes **ingen registreringer af havørn** som årsag til erstatningsudbetalinger for skade på får eller rendyr.

2. Dokumenterede enkelttilfælde (på 70 år)

- Gennem mere end 70 års norsk overvågning er der **kun to historiske enkelttilfælde**:
 1. Et får, der lå hjælpeløst på ryggen; et havørnear begyndte at spise af halen – dyret blev ikke dræbt af ørnen.
 2. Et lam, svært sygt af lungebetændelse og ledinfektion, lå i koma; en havørn begyndte at æde på en bagfod.
- Sommeren 2024 blev det for første gang videodokumenteret, at en havørn tog en **forladt og svækket nyfødt renskalf**, som allerede var døende. Dette er det **eneste dokumenterede tilfælde** af et levende byttedyr taget af havørn i nyere tid.

3. Havørnens faktiske adfærd

- Havørnen er en **udpræget ådselæder** og optræder ofte, hvor der i forvejen er mange døde dyr (f.eks. lam, der er druknet eller svækket).
- Når havørne samles ved døde dyr, **skyldes det fødekilder, ikke flokjagt eller koordineret angreb**.
- Observationer af flere havørne samme sted skal derfor ikke tolkes som "flokangreb", men som almindelig konkurrence om ådsler.
- I tilfælde hvor både kongeørn og havørn findes, er det almindeligt, at **havørnen som kleptoparasit overtager bytte dræbt af kongeørn** – ofte først når kongeørnen har spist færdig.

4. Sammenlignende perspektiv

- Erfaringerne fra Skotland og Norge viser, at påstande om flokjagt eller organiserede angreb fra havørn ikke kan underbygges.
- Med omkring **3.600–4.200 ynglepar havørne i Norge (2025)** – mange i områder med græssende får – ville et reelt predationsmønster for længst være **fotodokumenteret**, hvis det fandtes.
- I stedet viser norske data, at **kongeørnen** i sjældne tilfælde kan tage lam eller renskalve, men selv her udgør drab under **2 % af det samlede sommertab**.

5. Konklusion i Folkestads egne ord (sammenfattet)

"Problemet eksisterer ikke. Havørnen er ikke årsag til lammetab i Norge.
De påstande, der fremsættes om flokjagt eller angreb på lam, er uden dokumentation.
Al erfaring viser, at havørnen op søger døde eller døende dyr og spiller en vigtig rolle som ådselæder i naturens kredsløb."

6. Relevans for Grønland

- Folkestad understreger, at den norske dokumentation over fire årtier viser, **at havørnen ikke bør betragtes som skadevolder på husdyr**, hverken i Norge eller i andre nordlige bestande.
- Han opfordrer til, at **enhver vurdering i Grønland sker på et videnskabeligt og sandhedsbaseret grundlag**, før der træffes forvaltningsmæssige beslutninger.

Se yderligere i vedhæftede **Bilag 2** med udførlig dog koncis tekst fra Folkestads hånd.